

Fylkesstyret:

Namn	Verv	Oppmøte	Mobil	E-post
Oddvar Mikkelsen , 6640 Kvanne	Fylkesleder	Møtt	41460565	oddvarm74@gmail.com
Gunnhild Overvoll , 6200 Stranda	Nestleder	Møtt	97164856	gmover@online.no
Petter Melchior , 6214 Norddal	Styremedlem	Møtt	92283477	petter.melchior@gmail.com
Odd Bjarne Bjørdal , 6156 Ørsta	Styremedlem	Møtt	95928731	oddbjarne.bjordal@tussa.com
Vegard Smenes , 6530 Averøy	Styremedlem	Møtt	99786830	vsmenes@gmail.com
Marte Halvorsen , 6687 Valsøyfjord	1. vara	Møtt	93423436	martehalvorsen1@gmail.com
Ingunn Talgø , 6628 Meisingset	Nestleder BKL	Forfall	99562957	italgo98@gmail.com
Tommy Røkkum , 6640 Kvanne	Styremedl BU	Forfall	45065573	tommy_tiger_94@hotmail.com
Til orientering:				
Konrad Johan Kongshaug 6530 Averøy	2. vara		90856350	konradkongshaug@hotmail.com
Anna Håland Berget , 6300 Åndalsnes	3. vara		91522107	bergetann@hotmail.com
Sekretariatet				
Arnar Lyche	org.-sjef	Møtt	41418871	arnar.lyche@bondelaget.no
Arild Erlien	rådgiver	Møtt	99726399	arild.erlien@bondelaget.no
Atle Frantzen	rådgiver	Forfall	90954787	atle.frantzen@bondelaget.no
Rose Bergslid	rådgiver	Forfall	93003808	rose.bergslid@bondelaget.no

Protokoll fra telefonstyremøte i Møre og Romsdal Bondelag mandag 28. januar 2019 kl 10.00 – 11.30

Innledningsvis kommentert at Møre og Romsdal Bondelag kan ta noe av æren for at tidligere stortingsrepresentant Pål Farstad (V), Kristiansund, har entret myrdebatten. I et innlegg på sin facebookside skriver han:

«Gjennom flere møter og dialog med representanter for Venstre både i regjering og på Stortinget har vi fått tilslutning til, og bekreftet, at det vil bli gitt unntak og dispensasjoner til bønder som har behov for å drenere mer myr for å sikre drifta. Det er altså ikke snakk om noe totalforbud. Der det kan grunnis at det ikke er reelle alternativ til dyrking av myr vil det bli gitt dispensasjoner». Saken ble omtalt av Nationen 26. januar.

Tidens Krav skrev 26. januar om samme sak: – Det blir ikke snakk om noe totalforbud mot myrdrking. Det sier Venstres Pål Farstad og Iver Nordseth som ønsker å berolige engstelige Smøla-bønder. De går ut og (bortimot) garanterer at det skal gis unntak og dispensasjon til Smøla-bønder som har behov for nydrking.

Faste saker for styret i Møre og Romsdal Bondelag:

1/2019 Godkjenning av sakliste

Vedtak: Innkalling og sakliste godkjent

2/2019 Godkjenning av protokoll fra styremøte 12.-13. desember 2018

Vedlegg: Protokoll tidligere utsendt

Vedtak: Protokoller fra styremøte 12.-13. desember 2018 godkjent

3/2019 Medlemsutvikling og medlemsverving

Utgår til styremøtet 13. februar

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Fannestrandveien 63. 6415 Molde	Besøksadresse: Fannestrandveien 63. Molde (Felleskjøpet)	Telefon: 71 20 28 90	Mobil: 41 41 88 71	E-postadresse: More.romsdal@bondelaget.no
Møre og Romsdal Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto:	8101.05.12891	Internet: www.bondelaget.no/moreogromsdal

4/2019: Referat fra møter og arrangementer (siden siste styremøte)

3. januar: Møte med stortingsrepresentant Steinar Reiten (KrF), Tingvollst. Oddvar Mikkelsen (Bondelaget), Olav Håkon Ulfsnes og Lars Morten Rosmo (Nortura). Tema markedsadgang og markedsregulering. Kjedenes markedsrett kontra leverandørenes rett.

4. januar: Møte i organisasjonsutvalget, Norges Bondelag. Oslo. Oddvar Mikkelsen

7. januar: Møte om gaupe. Bondelagskontoret. Oddvar Mikkelsen, Odd Bjarne Bjørdal, Atle Frantzen. Lars Erling Koksvik frå Tingvoll.

Vedlegg: NOTAT frå møtet

ORIENTERING OM PROSJEKT MED BRUK AV VIDEO TIL GAUPEREGISTRERING I TINGVOLL

Med utgangspunkt i mange antatte, men få godkjente gauperegistreringar, samt manglande jaktresultat, fekk Lars Erling Koksvik (LK) i 2017 i gang eit prosjekt med videoovervaking av gaupe i Tingvoll. LK er skogbrukssjef i kommunen og har god lokal kunnskap. Prosjektet har varighet 2017 – 2019 og er finansiert med FKT-midlar og lokale viltfondsmidlar. Dessutan blir det utført omfattande dugnadsarbeid gjennom LK og eit lokalt nettverk. Det er no i bruk ca 20 kamera. Disse har hittil vore i bruk på 40 – 45 ulike stader.

Det sentrale i prosjektet i Tingvoll har vore å få dokumentert gaupebestanden i kommunen på ein slik måte at den gir grunnlag for fleire fellingsløyve. Dersom erfaringane med registreringsarbeidet er positive, bør det vera eit mål at erfaringar/metode generelt blir tatt i bruk. Dette bør gje grunnlag for ei totalt sett betre bestandsvurdering og eventuelt fleire fellingsløyve totalt i region 6.

Sporing på snø er den vanlege metoden for gauperegistrering. I Tingvoll er det ofte lite snø om vinteren som grunnlag for sporing. Det vanlege alternativet/supplementet er bruk av foto. LK har vald å bruka video i staden for foto.

Undervegs i gjennomføringa er det sett nærare på nokre av dei kriterier som er sett for «godkjenning» av registreringar og familiegrupper. Dette gjeld følgjande kriterier:

- **Fristen 1.mars:** Dette gjeld registrering av familiegrupper. Behov for å sjå nærare på praktiseringa av denne fristen.
- **Avstandskriterier:** Behov for å sjå på om dette er kriterier som fungerer under Vestlandsforhold.
- **Byttedyrkategori:** Behov for å sjå på om gjeldande faktorar blir tilstrekkeleg reflektert ved bestandsvurdering når det er stor byttedyrtetthet.

Gjennomføringa av prosjektet har så langt framskaffa ein del erfaringar som andre bør få del i. Dessutan er det avdekka ei del utfordringar som det kan vera behov for å ta tak i.

8. januar: Rovdyrdemonstrasjon. Oslo. Odd Bjarne Bjørdal. Atle Frantzen.

Arne Sandnes, Norddal, deltok som ordfører.

Fakkeltog mot rovdyrpolitikken i Oslo fra Youngstorget til Stortinget. Samlet rundt 10000-12000 demonstranter med krav: Regjeringa må etterleve Stortingets bestandsmål for rovdyrbestandene, nå er vi grundig lei og krever at Erna tar ansvar!

Norges Bondelag sta bak arrangementet i samarbeid med de øvrige organisasjonene i Naturbrukalliansen; Norskog, Norges skogeierforbund, Glommen skog, Norsk bonde- og småbrukarlag, Norsk sau og geit, Norges Jeger- og fiskerforbund, Norsk Almenningsforbund og Folkeaksjonen Ny rovdyrpolitikk

10. januar: Temamøte om myr på Tingvoll. Oddvar Mikkelsen, Arnar Lyche, Rose Bergslid. NRK Møre og Romsdal hadde omtale, intervju og innslag i både radio og TV.

Møre og Romsdal Bondelag inviterte **Høyres stortingsrepresentant Vetle-Wang Soleim,** Smøla, til møte om myrdrking.

Å fjerne bondens mulighet for å dyrke myr er en stor inngripen i bondens råderett. Hele 35 prosent av den udyrka matjorda i Norge er myr. Usikkerheten om klimaeffekten av et forbud mot myr dyrking er stor. Et totalforbud vil ramme svært ulikt geografisk og svekke utviklingsmulighetene for mange enkeltbønder i vår region. Begrunnelsen for å ta et slikt grep må være tungtveiende og krystallklar.

Vetle Wang Soleim sa etter møtet at det er behov for å se nærmere på blant annet muligheten for å øke dispensasjonsadgangen. Et forbud vil være veldig alvorlig for bønder på Smøla. Høyres stortingsrepresentant Vetle Wang Soleim var klar på at dette er en sak han vil engasjere seg i når den kommer til Stortinget.

Forsker Sissel Hansen fra NORSØK var kritisk til kunnskapsgrunnlaget som ligger til grunn for et forbud. Hun orienterte om måling av klimagassutslipp fra jordbruksarealer.

Rådgiver i Landbruk Nordvest Sverre Heggset ga faglige betraktninger om jorddyrking og klimagassutslipp. Han sa at et forbud vil ramme enkeltbønder hardt. Mange har ikke andre alternativer enn myr dersom det er behov for å utvide drifta eller kompensere dersom de mister leiejord eller areal går tapt til utbygging.

Leder i Møre og Romsdal Bondelag Oddvar Mikkelsen satte det hele i perspektiv med å presisere at utslipp av klimagasser som følge av dyrking av ett dekar myr tilsvarer årlig utslipp fra en personbil.

14. januar: Regional rovdyrkonferanse i Valldal Oddvar Mikkelsen, Odd Bjarne Bjørdal, Petter Melchior, Atle Frantzen.

Vedlegg: NOTAT med oppsummering av møtet og saker for oppfølging.

Ca 130 deltakere. God deltakelse av bønder fra hele indre deler av fylket. Buss fra Nordmøre med 16 personer.

Oddvar Mikkelsen var med i paneldebatten. Stort engasjement og uventet lydhøre representanter for departement og direktorat. Noe forfall og forsinkelser pga snøværet.

Utmarkskommunene Norddal, Stranda, Rauma, Nesset, Sunndal, Surnadal, gjennom USS, arrangerte regional rovdyrkonferanse om jerveplagene en opplever i regionen.

Følgende hadde også innlegg eller var med i paneldebatten: Pål Kjørstad (nestleder NSG), Torbjørn Lange (avd.dir Klima- og miljødept), Anders Brå (Miljødirektoratet), Gunnar Alstad (Rovviltnemnda region 6), Lars Olav Lund(SNO), Ingeborg Stavne (Mattilsynet), Oddvar Mikkelsen (M&R Bondelag), Frank Sve (Rovviltnemnda), Marianne Hunnes Gaustadnes (Ulvådalen beitelag).

16.-17. januar: Organisasjonssjef-samling. Bondelaget. Oslo. Arnar Lyche

Mye fokus på EAT-rapporten og organisasjonsutvalget.

17. januar: Møte i Landbruksselskapet Møre og Romsdal. Oddvar Mikkelsen

Drøfta langsiktig strategi for bruk av pengene. På forslag fra Oddvar Mikkelsen blir det vurdert om stiftelse er riktig organisasjonsform eller om det kan tas inn som legat under fylkeskommunen så man sparer revisorkostnader. Det vurderes også å sette en del av pengene på en låst konto med høyere rente. Det er hittil innvilget 80.000 kr til konferansen 8. mars og 145.000 til Norsøk for investering i DNA-analyseapparat.

Dette ble kommentert i styret: Bør landbrukets organisasjoner være mer aktive for å søke om midler og tilskudd fra fondet? Det er ca 3 millioner i fondsmidler på konto.

21. januar: Møte for landbruksrådene. Oslo. Oddvar Mikkelsen møtte som leder i Midtnorsk Landbruksråd

Norsk Landbrukssamvirke inviterte arbeidsutvalgene i alle landets landbruksråd.

Gjennomgang av organisering, arbeidsprioritering og arbeidsmåter. Gruppearbeid organisasjonsvis og regionvis.

22. januar: Møte i organisasjonsutvalget, Norges Bondelag. Oslo. Oddvar Mikkelsen
Organisasjonsutvalgets innstilling skal opp som egen sak på fylkesårsmøtene.

23. januar: Evalueringsmøte FARM-konferansen. Bondelagskontoret. Oddvar Mikkelsen. Arnar Lyche. Arild Erlien. Fra Momentum deltok Anniken Vorpenes og Lars Berg Giskeødegård (på Skype), og Robert Nerhus fra Sparebanken Møre.
Møtet drøftet evaluering og eventuell videreføring av FARM.

Dette ble nevnt i styret:

Det blir tatt sikte på å holde årlig konferanse. Ny dato er antydnet til torsdag 24. oktober. Det arbeides med sponsormidler. Likeså ha god kontakt med og knytte seg til aktører som allerede er der, bl.a. Kunnskapsparken i Ålesund og HoppId.

I styret ble det etterlyst handlingen og arbeidet som skal foregå mellom konferansene.

24. januar: Landbruksmøtet Møre og Romsdal. Molde. Oddvar Mikkelsen. Arnar Lyche
Landbruksmeldinga for Møre og Romsdal ble slutført i juli 2017. Nytt tiltak i meldinga var «Landbruksmøtet» som skal være den årlige møteplassen for å diskutere strategi og samarbeid på tvers av organisasjonene.

Deltakere på møtet var tillitsvalgte, ledere og fagfolk som arbeider opp mot landbruksnæringa. Både faglaga, samvirkeorganisasjonene, Norsk Landbruksrådgiving, Innovasjon Norge, Møre og Romsdal fylkeskommune og Fylkesmannen deltok.

Tema:

Sammen for dyra: Om dyremishandling, dyreetikk, omdømme, humanhelse og/eller sosialt nettverk.

Landbruk21 og GFMN: Møre og Romsdal har gjennom mange år hatt samarbeid med trøndelagsfylkene om Grøn Forsking Midt-Norge. Det siste året har det vært sonderinger om mulig utvidet samarbeid, spesielt knytt til utviklingsprogrammet Landbruk21.

Trender 2018 M&R: Ruralis – tidligere Norsk Senter for Bygdeutvikling – har gjort ei analyse av status og utvikling i landbruket i Møre og Romsdal. Rapporten analyserer sammenhenger og utviklingstrekk på flere områder, økonomi, framtidstru, rekruttering, bygdenæringer og holdninger til samvirke.

Presentasjon av et prosjekt på vei opp: Landbruk Nordvest orienterte om et påtenkt prosjekt for å fjerne mekanisk avfall fra gardsbruka.

Kommentert i styret:

Elisabeth Schei Berg, som er koordinator dyrehelse, dyrevelferd og beredskap i Mattilsynet i Midt-Norge, var tilstede med orientering. Fylkesstyret er glad for at det er grepet fatt i dyrevelferdsprosjektet.

25. januar: Møte klimasmart landbruk. Molde. Arnar Lyche, Rose Bergslid. 30 deltakere
Møre og Romsdal Bondelaget arrangerte møte om klimasmart landbruk på Molde Fjordstuer. Tema var gode klimatiltak i landbruket samt presentasjon av landbrukets klimakalkulator.

Bonden sitter med nøkkelen når landbruket skal redusere sine utslipp av klimagasser. Derfor arrangerer nå Bondelaget en-dagers kurs i alle fylker om gode klimatiltak i landbruket og landbrukets klimakalkulator. Hva skjer politisk? Hva kan bonden gjøre for å redusere sine klimagassutslipp? Mulige tiltak for din gård?

- Hvorfor klimaarbeid i landbruket? Harald Velsand, seniorrådgiver i Norges Bondelag
- Hva kan jeg som bonde bidra med? Svein Skøien, klimarådgiver i Norsk Landbruksrådgiving
- Faglige betraktninger om jorddyrking og klimagassutslipp. Sverre Heggset, rådgiver i Landbruk Nordvest
- Diskusjon. Klimatiltak på kort og lang sikt
- En presentasjon av landbrukets klimakalkulator. Tony Barman, prosjektleder Klimasmart landbruk

25. januar: Debattreningskurs Norges Bondelag. Oddvar Mikkelsen. 5 fylkesledere deltok.

5/2019 Representasjon, invitasjon og planlegging av nye møter og arrangement

Dato/Månad	Tiltak/Arrangement	Stad	Deltakarar/Ansvarlege
13. februar	Fylkesstyremøte (årsmeld/rekneskap)		Styret
15. februar	Lokallaga frist uttale jordbruksavtala		
1. mars	Kontingentforfall		
5. mars	Fylkesstyremøte (handsame jordbr.avtala)		Styret og samvirkerepr
8. mars	Næringskonferanse Alexandra Hotell	Molde	Landbruksinteresserte
8.-9. mars	Årsmøte M&R Bondelag	Molde	Lokallaga, fylkeslaget
16. mars	Temadag Eigarskifte	Ørsta	
29. mai	Fylkesstyremøte (før årsmøtet i NB)		Styret, årsmøteutsendinger
5.-6. juni	Årsmøte Norges Bondelag	Lillehammer	

Arrangement fylkesbondelaget må være oppmerksomme på er:

31. januar: Kornkonferanse Felleskjøpet og Bondelaget. Oslo. Oddvar Mikkelsen.

8. februar: Landbrukskonferanse i Ørsta

Odd Bjarne Bjørdal med i arbeidsgruppe. Tema: Bærekraftig landbruk i framtida.

Møteleder er Oddvar Mikkelsen. Arrangert av faglagene i landbruket i samarbeid Ørsta Næringskontor og Landbrukskontoret Ørsta Volda.

To hovudtema. Før lunsj står klima og landbruk på agendaen. Hvordan kan landbruket komme i møte klimautfordringene?

- **Innleiing klima og miljø** Knut Hustad, gardbrukar i Bondalen
- **Klimakrise – spikaren i kista for Vestlandslandbruket?** Ola Hedstein, adm. dir. i Norsk Landbrukssamvirke
- **Klimasmart landbruk** Tony Barman, prosjektleiar i Klimasmart Landbruk
- **Kvar er skogen i klimarekneskapet - til fordel for landbruket?** Gunnhild Sjøgaard, avdelingsleiar i Nibio
- **Eit lite bruk, har det ei moglegheit i den store samanheng?** Michael Solhjem, gardbrukar i Ørsta sentrum

Etter lunsj fokus på balansen i markedet. I jordbruksoppgjæret i 2014 åpnet en for økt produksjon på m.a. kjøtt og mjølk. Virkninger på godt og vondt har en fått i etterkant?

- Kjersti Hoff, leiar i Norsk Bonde og Småbrukarlag
- Anders Felde, leiar i Sogn og Fjordane bondelag og Oddvar Mikkelsen, leiar i Møre og Romsdal Bondelag

8.-9. februar (fredag-lørdag): Samling unge bønder. Smøla. Arnar Lyche. Rose Bergslid. Arrangører: Bondelaget, Felleskjøpet, Tine, Nortura, Fylkesmannen.

14. februar: Møte med Mørebenken. Oslo. Oddvar Mikkelsen. Arnar Lyche

Styret drøftet innspill til tema som kan taes opp med Mørebenken på styremøtet 13. februar.

19. februar: Kurs i landbrukspolitikk. Oslo.

E-post sendt 23. januar til ledere i lokale Bondelag om at fylkeslaget dekker kursavgiften for en tillitsvalgt i lokallagsstyret. Reiseutgiftene må dekkes av lokallaget. Påmelding innen 5.februar.

16. mars (lørdag): Temadag eigarskifte, Ørsta

6/2019 Andre saker

6. 1. Saker frå Bygdekvinnelaget

6.2. Saker frå Bygdeungdomslaget

6.3. Leserinlegg 18. desember: Vil ha egen forskrift for skadefelling

Møre og Romsdal Bondelag, Sør-Trøndelag Bondelag og Nord-Trøndelag Bondelag har sendt felles brev til Klima- og miljødepartementet der vi foreslår at det lages en egen forskrift for skadefelling.

Vi viser til behovet for å ha flere virkemidler for en god og effektiv rovviltforvaltning og at soneforvaltning blir brukt som et overordnet virkemiddel.

I utøvelsen av en tydelig soneforvaltning blir ordinær lisensjakt brukt for å regulere bestandene. Dette må være det vanligste og ordinære virkemiddelet. I akutte skadesituasjoner må en imidlertid ofte ty til skadefelling av de enkeltindividene som forårsaker skade.

Vi vet at det utføres en omfattende og god innsats i forbindelse med skadefelling. I mange tilfeller er imidlertid resultatet av skadefellingsforsøk negativt.

Ut fra de rammene som er gitt i dag må skadefellingsforsøk utøves i samsvar med samme regelverk som for ordinær jakt. Vi mener at det er på tide å se nærmere på de lovbestemte forutsetningene for skadefelling ut fra ønsket om å kunne utøve skadefelling på en mer effektiv måte. Mer effektiv skadefelling vil dessuten være positivt for dyrevelferden.

Vi foreslår derfor at det lages en egen forskrift for skadefelling.

En forskrift må blant annet inneholde følgende elementer:

- Utvidelse av lovbaserte virkemidler som tillates.
- Forenklet bruk av lovbaserte virkemidler.
- Klargjøring av aktivitet og myndighet for kommunale og interkommunale skadefellingslag.
- Stimulering til å gjøre skadefellingslag mer effektive.
- Å gi SNO en tydeligere og mer aktiv rolle i forbindelse med skadefelling.

For å komme i gang og for å skaffe erfaring med en egen forskrift foreslår vi at det raskt settes i gang forsøk i en del kommuner.

Odd Bjarne Bjørdal, Rovviltansvarlig M&R Bondelag, Frank Røym, Rovviltansvarlig Sør-Tr.lag Bondelag, Borgny Grande, Fylkesleder Nord-Tr.lag Bondelag

6.4. Lesarinlegg 19. desember: Kvar er du når vi treng deg, Pål Farstad?

Dersom du no høyrer ei merkeleg djup romling i bygdene i distrikts-Noreg, er det truleg ikkje korkje snøras eller veslemannen som slepper taket. Meir truleg er det lyden av gamle venstre-folk som roterer i gravene sine i frustrasjon over politikken til sitt gamle distrikts- og næringsparti.

Før var Venstre eit parti som stod opp for småfolks rettar, som var økonomisk og sosialt liberalt og som ville legge tilhøva til rette for småbedrifter og næringsdrivande og såg på naturressursane som noko verdifullt for å skape sysselsetting og økonomisk verdiskaping.

Dagens Venstre er heilt og fullt urbant med utprega hang til å sjå på naturen som kulisse for sjølvrealisering og opplevingar. Fylkesordførar Jon Aasen i Møre og Romsdal brukte for ei tid sidan uttrykket «asfalterte Venstre» for å beskrive den endringa som har skjedd i partiet dei siste par stortingsperiodane. I forrige periode hadde vi Pål Farstad til å halde Venstres føter nokolunde i kontakt med jorda. No er han borte frå Stortinget. I staden er Venstre mellom anna representert med ein miljøvernminister som ikkje vil forhalde seg til vedtak i rovviltnemndene, men fleire gonger har overstyrt desse eller prøvd å gjere det.

Vi har eit Venstre som over bordet i Jeløya-forhandlingane pressa Frp og Høgre til å gå imot det stortingsfleirtalet dei eitt år tidlegare var ein del av. Eit fleirtal som vedtok at pelsdyrnæringa skulle få halde fram med ei berekraftig utvikling. Det liberale næringspartiet Venstre pressa fram eit næringsforbod og yrkesforbod. Eit forbod som no er ute på høyring og som det allereie er varsla rettssak om fordi det kan vere grunnlovsstridig. Kvifor skal ein forby norske pelsprodusentar å fortsette sitt arbeid når ein ikkje samtidig forbyr bruk av pels? Det vil jo berre føre til at ein importerer pels produsert med dårlegare dyrevelferd og eksporterer verdiskapinga.

Venstre står og bak forslaget om forbod mot myr dyrking. Forbodet er så dårleg fagleg forankra at det kan påvissast ei rekkje feil og manglar i argumenta for å forby dyrking av myr. NIBIO-rapporten som ligg til grunn har fått kritikk frå andre forskarar i NIBIO i tillegg til den massive kritikken frå landbruket og frå forskarar ved andre institusjonar. Dersom ein skal forby dyrking av myr til landbruksformål burde ein og forby all annan drenering av myr i samband med vegbygging eller bustad- og næringsareal. Er matproduksjon mindre høgverdig enn andre formål?

Landbruket er innstillt på å gjere ein innsats med å redusere klimaavtrykket. I hovudsak med å redusere bruk av fossile drivstoff og ved å dyrke jorda smartare, gjødsle riktigare og føre dyra betre. Venstre går derimot inn for å redusere landets kapasitet til matproduksjon ved å forby dyrking av myr og ved å gå inn for kraftig reduksjon i konsum av drøvtyggarkjøt. Drøvtyggarar er den einaste måten vi kan nytte gras til å lage menneskemat. Myra og kua har vorte klimaverstingar i venstreauge. Dei fleste av oss er i stand til å sjå at vi reddar ikkje verda frå undergang gjennom å produsere mindre mat eller å la vere å bruke lokale matressursar. Derimot er bilkøyning, flyreiser og stort materielt forbruk hovudårsakar til auka klima- og miljøutslipp. Det er der ein må sette inn støtet.

Korleis kan det ha seg at eit parti kan kome så langt vekk frå røtene sine? Kvar er du Pål Farstad? Partiet ditt treng deg. Bygdene treng deg!

Oddvar Mikkelsen, leiar i Møre og Romsdal Bondelag

6.5 Pressemelding 21. desember: Regjeringas myrforbud overkjører kommune-Norge

Hele 64 kommuner advarte regjeringa om at forbud mot nydyrking av myr ville gå utover egen matberedskap og mulighet for næringsutvikling. Regjeringa hevder på sin side at kun 12 kommuner vil bli berørt og ga nylig forbudet grønt lys. – Nå håper vi Krf står opp for distriktslandbruket, sier leder i Møre og Romsdal Bondelag, Oddvar Mikkelsen.

Han mener regjeringa bevisst ignorerer advarsler fra kommune-Norge når de går inn for et forbud mot å nydyrke myr til bruk i matproduksjon. Hensikten med forbudet er å redusere norske klimagassutslipp. Oddvar Mikkelsen viser til at regjeringa i sitt vedtak legger til grunn at kun 12 kommuner vil bli berørt av et slikt forbud, selv om en gjennomgang av innsendte høringsuttalelser viser at regjeringa mottok advarsler mot forbudet fra hele 64 av de 85 kommunene som skrev høringsuttalelse i saken.

- Det er ganske utrolig at regjeringa kan sitte i Oslo å ignorere kommunenes advarsler om hva dette vil bety for lokal verdiskaping og matproduksjon, sier Mikkelsen.

- Landbruket skal selvfølgelig også bidra i klimadugnaden. Men for det første vet vi at klimaeffekten av et myrforbud er høyst usikker. For det andre fikk vi et tydelig bevis på at myrjorda spiller en vesentlig rolle i vår matberedskap i sommer, da mange tørkerammede bønder berga seg med å dyrke gras på myrjorda, sier bondelagslederen, som mener dette er helt feil klimamedisin fra regjeringa.

Nå fester han sin lit til at Kristelig Folkeparti vil rydde opp og viser til at landbrukspolitisk talsmann i partiet, Steinar Reiten, sammen med Ap og Sp har vært skeptisk til et totalforbud mot nydyrking av myr og pekt på behovet for å utrede alternativer.

- Kristelig Folkeparti har vært en tydelig forkjemper for matproduksjon over hele landet. Jeg forventer at de ikke sitter stille og ser på at regjeringa overkjører distriktene på denne måten, sier Oddvar Mikkelsen.

Han viser også til at NIBIO som har utredet saken på vegne av regjeringa, selv påpeker at faggrunnlaget er tynt. I en fersk rapport stiller blant annet NIBIO spørsmåltegn ved om det i utslippsregnskapet tar tilstrekkelig hensyn til at grunn myr på sikt omdannes til mineraljord. Forskerne viser til at dette vil føre til reduserte utslipp fra endret areal summert over perioden 2020 til 2030 ca. 285 000 tonn CO₂-ekvivalenter (NIBIO 2018, side 68). NIBIO deltar også i flere forskningsprosjekter som skal samle inn bedre kunnskap om mer klimavennlige metoder ved nydyrking av myr.

6.6. Leserinnlegg i Nationen 15. januar: Grønlund misforstår Bondelaget

Tidligere forsker ved NIBIO, Arne Grønlund, hevder i Nationen 11. januar at Bondelagets argumentasjon er ulogisk og at våre argumenter vedrørende ammekuproduksjon og forbud mot myrdryrking er selvmotsigende sirkelargumentasjon. Han misforstår kanskje med vilje hva vi mener og hvorfor vi mener det.

Grønlund er selv forfatter av den NIBIO-rapporten som ligger til grunn for forslaget om å forby dyrking av myr. Denne rapporten og de politiske følgene av den har fått betydelig kritikk fra flere hold. Våre viktigste innvendinger er at klimaeffekten av myrdryrking er svært liten sett i forhold til f.eks effekten av nordmenns overdrevne bruk av fly og bil, og at det i rapporten er lagt til grunn uholdbare forutsetninger om at en svært liten del av myrrealene noen gang vil bli aktuelle å dyrke, slik at Grønlund konkluderer med at bare 12 av landets kommuner blir vesentlig berørt av et dyrkingsforbud.

Likevel protesterer altså 64 kommuner mot forbudet. Grunnen er at bønder er selvstendig næringsdrivende og det hjelper lite for en offensiv bonde i Fræna som vil utvikle sitt bruk at det er rikelig areal med mineraljord til dyrking andre steder i landet. Selv om det skulle stemme at det ikke trengs mer areal til grasdyrking i Norge totalt, så vil noe areal gå ut av produksjon et eller annet sted, og det er gode muligheter for at flere av de bøndene som kan tenke seg å øke sin produksjon når noen slutter har myrjord som sitt beste eller eneste alternativ til dyrking.

Vi motsetter oss forbud mot myrdryrking fordi det vil være en sterk begrensning av enkeltbønders utviklingsmulighet og har relativt liten klimaeffekt. Vi har ingen ambisjon om å dyrke mye myr. Tvert om. De bøndene som har tilgang på annen jord å dyrke vil normalt velge dette.

Når det gjelder ammeku kontra kjøttproduksjon basert på kalver fra melkekua så vil det ut fra dagens økonomiske rammer være lønnsomt for melkebonden å ha en høy ytelse og det trengs da færre kyr. Da vil ammekuas relative andel av kjøttproduksjonen øke forutsatt lik kjøttproduksjon totalt. Dersom det skulle være vilje til å kompensere de økonomiske tyngdekraftene som drar melkebonden i retning høyere ytelse og dermed ekstensivere melkeproduksjonen, vil det bli flere melkekyr og flere kalver og behovet for ammekyr vil gå ned. Det vil føre til redusert soyaimport og til økt behov for grasareal, og bekrefter dermed svakheten i Grønlunds egen forutsetning om at det ikke trengs mer areal.

Det vil videre gi høyere klimagassutslipp i melkeproduksjonen (fra kuas fordøyelse) beregnet med de modeller som nå er i bruk. Kanskje litt lavere beregnet utslipp fra kjøttproduksjonen samlet sett, men med noe usikkerhet knyttet til lavere tilvekst på NRF enn på de vanligste ammekurasene.

Oddvar Mikkelsen, Leder i Møre og Romsdal Bondelag

6.7.: Høringsuttale fra Møre og Romsdal Bondelag om pelsdyrforbud

Fylkeskontoret sendte 21. januar uttale til Norges Bondelag:

Landbruks- og matdepartementet har i høringsnotat datert 22. november 2018 gjort rede for forslag til ny lov som forbyr hold av pelsdyr. Forbudet begrunnes i at mink og rev er rovdyr med kort domestiseringshistorie sammenlignet med de fleste andre husdyr, og at de artstypiske behov ikke blir tilfredsstilt i dagens driftsformer. Videre skilles det mellom det å drepe dyr for mat og drepe dyr for å bruke pelsen. Det siste betegnes som en «ikke-livsnødvendighet». Hold av pelsdyr medfører belastninger på dyrene som ikke kan forsvares ut fra formålet med dyreholdet, oppsummerer departementet.

Forbud mot pelsdyrhold får alvorlige konsekvenser for mange oppdrettere. Begrunnelsen for et forbud må være tydelig og godt dokumentert. Møre og Romsdal Bondelag mener begrunnelsen for forbudet mot hold av pelsdyr er svak og for dårlig underbygget.

Sett i forhold til sau, geit og ku er det riktig at pelsdyr har kort historie som husdyr for mennesker, men sammenlignet med for eksempel laks eller kalkun er det ikke slik. Adferd og trivsel hos mink og rev har fått stort fokus de siste årene og det har blitt forsket mye innen pelsdyretologi. Dødeligheten i pelsdyrproduksjonen er liten og det er lav sykdomsfrekvens. Det er ikke

dokumentert at dyrevelferden hos pelsdyr er dårligere enn dyrevelferden innenfor annet husdyrhold.

I saksutredningen skilles det mellom mat som livsnødvendig produksjon og pels som ikke-livsnødvendig. Dette er en krevende grensegang. Hva med for eksempel laks, kylling og svin – som føres i vesentlig grad med fôrråvarer som kan brukes som menneskemat? Er det «livsnødvendige» produksjoner? Hver enkelt husdyrproduksjon kan settes opp mot hverandre med argument om at de ikke er livsnødvendige i seg selv. Dette er en argumentasjon vi ikke kan akseptere.

Hvis det allikevel skulle bli et forbud vil pelsdyroppdretterne oppleve at driftsapparatet blir verdiløst over natta. Regjeringen foreslår 365 millioner i kompensasjon til pelsdyrbønder, mens pelsdyrnæringa hevder det vil koste 2,3 milliarder kroner å avvikle. Partene står svært langt fra hverandre og bør gjennomgå faktorene i fellesskap med mål om en bedre felles forståelse. Da først er det mulig å ha en konstruktiv dialog om erstatningsoppgjør.

SAKER TIL DRØFTING:

6.8. Bemanning på fylkeskontoret:

Fylkesleder Oddvar Mikkelsen orienterte om muligheten for å utvide stillingen til en rådgiver ved fylkeskontoret. Styret ønsker at kontoret arbeider videre med planer om eventuelle prosjekt og prosjektstøttemidler.

6.9. Nye momenter innspill til uttale jordbruksforhandlingene 2019

Fylkestyret i Møre og Romsdal Bondelag drøftet på styremøte 12. og 13. desember et første utkast til uttale for 2019, som ble sendt lokallagene med oppfordring om å komme med tilbakemelding på. Styret vedtar sin endelige uttale på utvidet styremøte med landbruksorganisasjonene 5. mars.

I den senere tid har det kommet fram flere saker og momenter som bør vurderes med som innspill i uttale til jordbruksforhandlingene 2019. Det er bl.a.

- Hjorteforvaltning, beiteskadeerstatning
- Struktur ammeku/produksjonsfordeling sau og ammeku
- Mulighet for tilskudd til investeringer i nofenceklaver

På telefonstyremøtet ble også tatt opp markedsreguleringsgrep, og investeringer nybygg og utvidelse der det fortsatt er overproduksjon.

Styret ønsket at arbeidsutvalget lager et utkast med nye momenter i uttale til jordbruksforhandlingene. Revidert versjon drøftes på styremøtet 13. februar.

SAK 1/2019: Prisreduksjon på geitmelk

Vedlegg: Ulike skriv og e-poster på reaksjoner fra geitemelkprodusenter

Vedtak:

Møre og Romsdal Bondelag sender brev til styret i TINE. Utkast til brev sendes til godkjenning på e-post blant styrets medlemmer.

Saksutredning:

Styremedlem Petter Melchior har sendt over til styret ulike skriv og reaksjoner fra frustrerte geitmelkprodusenter om at styret i TINE har vedtatt prisreduksjon på geitmelk. Forslaga til prisendring har ikke vært luftet for næringa gjennom de rådgivende utvalgene. Det har heller ikke vært noe form for høring.

Etter telefonstyremøtet har saka også vært drøftet med Sogn og Fjordane Bondelag, og enighet om at de to fylkesbondelagene sender felles brev.

Følgende brev ble 4. februar sendt til styret i TINE SA:**Om prisreduksjon på geitemelk**

Styret i TINE har vedtatt å redusere differansen mellom prisen på kumelk og geitemelk med 20 øre per liter. Dette gjøres ved å redusere elitemelktillegget med 10 øre og tillegget for lavt innhold av frie fettsyrer med 10 øre. Samtidig reduseres basisprisen på melk (både ku og geit) med 10 øre og omsetningsavgiften økes med 6 øre per liter. Forholdstallet for disponibel kvote for geitemelk for kvoteåret 2019 er satt til 0,94. For en geitebonde som leverer 150 tonn melk betyr dette et samlet inntektstap på om lag 135 000 kroner. I tillegg er førsituasjonen etter sommerens tørke vanskelig og mange har fått kraftig økning i førkostnader.

Forslaga til prisendring har ikke vært luftet for næringa gjennom de rådgivende utvalgene. Det har heller ikke vært noe form for høring mellom Tineeierne. TINE har fått mange henvendelser fra frustrerte geitebønder, men svarer i liten grad på spørsmålene som stilles. Det vises til urimeligheten i at kumelkprodusenter finansierer geitemelkprodusenter og det vanskelige markedet for geitoster.

Geitenæringa har gjennomført en langvarig og kostnadskrevende prosess for å øke kvaliteten på geitemelka. Det har en lykkes med og det er en forventning om at TINE skal greie å ta ut denne kvalitetsøkningen i økt salg av geitemelkprodukter. Ellers er det mange som påpeker at TINE er ett selskap og at det blir feil å sette geite- og kumelkprodusentene opp mot hverandre.

- Sogn og Fjordane Bondelag/Møre og Romsdal Bondelag mener det er svært viktig med gode prosesser i forkant av vedtak som påfører enkeltbønder store økonomiske tap. TINE skylder geitemelkprodusentene en skikkelig forklaring.
- Sogn og Fjordane Bondelag/Møre og Romsdal Bondelag liker dårlig at ku- og melkebønder settes opp mot hverandre. Det er to ulike produksjoner. Arbeidsmengde og ressursbruk per liter er vesentlig høyere for geitemelk enn for kumelk.
- Sogn og Fjordane Bondelag/Møre og Romsdal Bondelag synes det er uheldig at nedjustering av pris skjer på god kvalitet og ikke på dårlig kvalitet. Kvalitet må lønne seg.
- Geitemelka utgjør for Tine et lite volum og Sogn og Fjordane Bondelag/Møre og Romsdal Bondelag mener at det på den bakgrunn burde være mulig å ta seg tid til en bedre prosess. Slike endringer som slår så kraftig ut for den enkelte må være godt forankret, varslet i rimelig tid og bør skje i flere trinn. Da får bonden tid til å forsøke å tilpasse kostnadene sine til nytt prisnivå.

Oddvar Mikkelsen - Leder i Møre og Romsdal Bondelag

Anders Felde - Leder i Sogn og Fjordane Bondelag

SAK 2/2019: Støtte til deltakelse på kurs/opplæring for tillitsvalgte

Vedtak: Fylkeslaget dekker kursavgiften for en tillitsvalgt i lokallagsstyret på Norsk Landbrukssamvirkes kurs i landbrukspolitikk i februar, og vil også for tilsvarende kurs senere holde seg til samme praksis. For å få dekket kursavgift skal deltakelse på slike kurs være avtalt med fylkeslaget på forhånd, eller etter invitasjon fra fylkeslaget. Reiseutgiftene dekkes av lokallaget.

Saksutredning:

Fylkesleder Oddvar Mikkelsen orienterte.

23. januar ble det sendt e-post til ledere i lokale Bondelag om at fylkeslaget dekker kursavgiften for en tillitsvalgt i lokallagsstyret på Norsk Landbrukssamvirke sitt kurs i landbrukspolitikk i Oslo 19. februar. Reiseutgiftene må dekkes av lokallaget.

Denne avgjørelsen var tatt av fylkesleder og fylkeskontoret uten behandling i fylkesstyret.

På telefonstyremøtet var det støtte til denne kostnadsdekningen. Fylkesstyret ser på opplæring av tillitsvalgte i lokallagene som viktig og en prioritert oppgave. Dersom tillitsvalgte lokalt har tid og anledning til å delta på sentrale organisasjons- og landbrukspolitiske kurs, bør fylkeslaget støtte dette med kostnadsdekning fra fylkeslagets opplæringsmidler. For å få dekket kursavgift skal deltakelse på slike kurs være avtalt med fylkeslaget på forhånd, eller etter invitasjon fra fylkeslaget.